

УДК 339.9:657.6

Кругла Марина Миколаївна,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Леженко Людмила Ігорівна,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНА ПАРАДИГМА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ОБЛІКУ

Сучасний етап світового розвитку характеризується трансформацією науково-практичної парадигми забезпечення міжнародної економічної безпеки. Тридцятирічне домінування концепції ліберальної глобалізації, що базувалась на принципах поглиблення міжнародних господарських зв'язків, відкритості, пріоритетності критерію економічної доцільності, який реалізовувався через перенесення виробничих потужностей до країн із найнижчими витратами, як зазначають вчені-економісти Родрік Д. та Волт С., завершується поступовою втратою колишньої стійкості світового господарства та руйнуванням універсальної системи міжнародної економічної безпеки [1].

Пріоритетом держав стає захист національного суверенітету та підвищення стійкості національної економіки перед зовнішніми викликами, що має більшу значущість, ніж отримання короткострокових економічних вигід. За таких умов сучасна модель міжнародної економічної безпеки передбачає переорієнтацію цілей світового розвитку від максимізації економічної ефективності та прибутковості до забезпечення довгострокової стійкості, безпеки та автономності національних економік. У цьому контексті Т. Васильців та М. Куницька-Ляш зазначають, що ефективна система економічної безпеки держави в умовах посилення глобалізаційних та гібридних загроз має ґрунтуватися на диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків, забезпеченні фінансової та енергетичної незалежності, розвитку критичної інфраструктури й зміцненні інституційної спроможності протидіяти зовнішнім ризикам [2].

Реальність останніх років засвідчила, що прозорість кордонів і глибока взаємозалежність економік держав, поряд із численними перевагами, можуть формувати додаткові ризики та ставати джерелом загроз і нерівних умов для суб'єктів господарювання. При цьому, рівень економічної безпеки у світі дедалі більше визначається здатністю окремої країни витримувати зовнішній тиск та макроекономічні потрясіння.

Вагомою ознакою сучасного економічного простору є посилення процесів фрагментації світового господарства та формування регіональних економічних об'єднань. Вони ґрунтуються на перенесенні виробництва до країн із близькими політичними поглядами, що свідчить про трансформацію традиційних принципів вільної світової торгівлі. Доступ до фінансових ресурсів, ринків збуту та передових розробок тепер залежить від геополітичних

пріоритетів та партнерських відносин держав, а застосування інструментів заборони на вивезення та ввезення товарів, арешту державних рахунків і майна, яке розміщене за кордоном, відключення від міжнародних систем розрахунків набуває дедалі більшого поширення як інструмент міждержавного впливу. Узагальнюючи зазначені тенденції, Л. Кібальник та А. Черкащенко підкреслюють, що фрагментація світової економіки є багатоаспектним процесом формування геополітико-економічних угруповань із власною інституційною автономією у політичній, економічній та торговельній сферах. Водночас науковці зазначають, що Україна поступово адаптується до нових геоекономічних реалій, посилюючи інтеграцію до європейських виробничих і логістичних ланцюгів та розширюючи можливості для зміцнення економічної безпеки й забезпечення довгострокового економічного розвитку [3].

За таких обставин головною умовою економічної безпеки для країн стає фінансова сфера, а саме: створення власних, незалежних платіжних мереж, розвиток цифрових валют та формування автономних фінансових систем, які неможливо заблокувати ззовні. При цьому, вирішальним чинником економічної безпеки є рівень володіння передовими технологіями, зокрема у сфері штучного інтелекту, новітніх обчислювальних систем та відновлюваної енергетики, що визначає конкурентоспроможність країни у світовому рейтингу.

Водночас посилюється значення ресурсної та логістичної безпеки, що зумовлює перегляд географії постачання сировини та руху запасів, а також розвиток альтернативних транспортних маршрутів. Вразливість світових торговельних шляхів змушує держави формувати стратегічні резерви критично важливих ресурсів, здійснювати пошук нових постачальників палива, розбудовувати захищені сухопутні і морські шляхи.

Зазначені трансформації у сукупності свідчать про кризу усталеної моделі міжнародної економічної безпеки, сформованої у попередній період глобалізації. Сучасний світовий порядок набуває ознак багатополярності, високої конкуренції та структурної нестабільності. Поточний стан світової безпеки має перехідний характер та є вкрай суперечливим, а його нова парадигма закладається через жорстке суперництво між головними світовими силами. В результаті цього трансформуються інструменти управління, зокрема, облікове забезпечення управлінських рішень.

У часи ліберальної глобалізації МСФЗ формувалися як єдина, транскордонна «мова бізнесу», яка мала забезпечити прозорість та порівнюваність фінансової інформації й сприяти інтеграції глобальних ринків. Водночас сучасні процеси фрагментації світової економіки зумовлюють тенденції до децентралізації облікових підходів відповідно до вимог національного суверенітету. У цих умовах система обліку втрачає абсолютну прозорість шляхом обмеження оприлюднення стратегічних даних (інформацію про бенефіціарів, ланцюги постачання, закордонні активи і контрагентів) для захисту компаній від санкцій та обмежень.

Санкції, арешти рахунків, конфіскація або втрата майна у наслідок

геополітичних та збройних конфліктів, висувають до обліку нові вимоги щодо процедури тестування активів на знецінення, їх визнання та відображення у звітності. Облік поступово переорієнтовується з фіксації минулих операцій на постійний прогноз та врахування геополітичних ризиків, що зумовлює формування нових видів оціночних резервів під можливі санкційні втрати.

Крім того, система обліку розрахунків повинна адаптуватися до мультивалютного середовища, використання альтернативних платіжних платформ та окремого обліку цифрових суверенних активів. Це значно ускладнює механізми визначення курсових різниць і вимагає впровадження нових автоматизованих контурів фінансового моніторингу.

Накопичення великих резервів сировини на складах в останні десятиліття трактувалося аудитором як неефективне заморожування капіталу, що негативно впливало на показники ліквідності у звітності. При цьому, у нових реаліях формування довгострокових стратегічних резервів копалин та палива є базою економічної стійкості, що зумовлює перегляд підходів до оцінки собівартості запасів, правил формування резервів під знецінення та загальної оцінки фінансової стійкості компаній.

Ще одним викликом для системи бухгалтерського обліку є зростання ролі нематеріальних активів та інтелектуальної власності. Капіталізація власних внутрішніх розробок стає головним активом компаній і, відповідно, ключовим джерелом формування вартості компаній. Облікова політика тепер має чітко розмежовувати поточні витрати підприємства та інвестиції у створення суверенних технологічних рішень, у тому числі із використанням штучного інтелекту. Оцінка вартості брендів, патентів та програмного забезпечення у звітності стає показником реальної сили підприємства, посилюючи значення нематеріальних активів порівняно з традиційними складовими матеріального капіталу.

У контексті еволюції світової економічної думки, облік розглядається як інститут макроекономічного середовища, інструмент вирішення глобальних соціально-економічних проблем та прогностична система, де інформація виступає одночасно передумовою, змістом і результатом облікового процесу. Водночас, акцентується увага на посиленні ролі технологій обробки даних та орієнтації обліку на забезпечення цілей сталого розвитку [4].

Таким чином, зміна глобалізаційної парадигми міжнародної економічної безпеки зумовлює реконфігурацію світової системи обліку, перетворюючи її з універсального інструменту ринкової прозорості на стратегічний механізм захисту національного суверенітету. Сучасна облікова система змушена адаптуватися до умов перманентних викликів, що вимагає гнучкого прогнозування політичних ризиків, переосмислення вартості стратегічних запасів та капіталізації власних технологічних розробок.

Список використаних джерел:

1. Rodrik D., Walt S. M. *Reimagining the Global Economic Order. Oxford Review of Economic Policy*. 2024. Vol. 40, No. 2. P. 256–268. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxrep/grae011> (дата звернення: 05.06.2026).

2. Васильців Т., Куницька-Іляш М. Глобалізаційні виклики економічній безпеці України та пріоритети політики їх протидії. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 6 (2), С. 309-313. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-51](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-51) (дата звернення: 06.06.2026).

3. Кібальник Л. О., Черкащенко А. В. Фрагментація світової економіки як чинник економічного розвитку України. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-35> (дата звернення: 07.06.2026).

4. Біла Ю. Генезис розвитку облікових парадигм: науковий аналіз. Вісник економіки. 2024. № 2. С. 116–130 DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.02.116> (дата звернення: 07.06.2026).

УДК 338.24:330.15:658.5

Лазаренко Дмитро Олександрович,

*д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА ЦИРКУЛЯРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК ОСНОВА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Повномасштабна війна спричинила значні людські, економічні та інфраструктурні втрати, що актуалізувало питання формування нової моделі післявоєнного відновлення України. За сучасних умов економічна безпека держави визначається не лише здатністю протидіяти загрозам, а й спроможністю швидко адаптуватися до кризових явищ, відновлювати критичні функції та забезпечувати довгостроковий розвиток. У цьому контексті особливого значення набуває концепція резильєнтності, яка дедалі частіше розглядається як складова економічної безпеки.

Одним із ключових інструментів підвищення резильєнтності економіки є циркулярна трансформація. На відміну від традиційної лінійної моделі «виробництво – споживання – відходи», циркулярна економіка орієнтована на максимально ефективне використання ресурсів, повторне використання матеріалів, рециклінг та відновлення економічної цінності продукції після завершення її життєвого циклу. Такий підхід сприяє зменшенню залежності від імпорту сировини, підвищенню ресурсної автономії та зниженню вразливості економіки до зовнішніх шоків [2, 4].

Для України питання циркулярної трансформації набуває особливого значення у зв'язку з масштабними руйнуваннями житлової, транспортної та промислової інфраструктури. Значні обсяги відходів руйнувань можуть розглядатися не лише як екологічна проблема, а й як важливий ресурс для відбудови. За експертними оцінками, до 70 % відходів від руйнувань можуть бути використані повторно у процесах післявоєнного відновлення та будівництва нової інфраструктури [7]. Використання принципів селективного